

PARTICIPĂRI ROMÂNEȘTI LA ACTIVITATEA NUMISMATICĂ INTERNAȚIONALĂ

de OCTAVIAN ILIESCU

În preajma întrunirii celui de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice, ale cărui lucrări s-au ținut la București în a doua decadă a lunii august 1980, am căutat să scoatem în relief vechimea preocupărilor de numismatică la români, arătând că și la noi, ca și în alte țări din apusul și centrul Europei, ele au apărut ca o urmare firească a Renașterii, chiar dacă iradierile renașcentiste s-au manifestat ceva mai târziu în spațiul românesc¹. Rîndurile scrise cu prilejul menționat mai sus erau destinate să atragă atenția istoricilor științei și ai culturii asupra existenței unei vechi tradiții de preocupări în domeniul numismaticii, ca manifestări ale unor spirite luminate răsărite în sfîrul poporului nostru încă din veacurile XV-XVI². Evident, asemenea preocupări au avut multă vreme un caracter sporadic; abia de pe la mijlocul sec. al XIX-lea, ca urmare a ieșirii țărilor române din orbita culturală a Imperiului otoman, își vor face apariția primele cercetări științifice românești pe tărîmul numismaticii³.

Ne vom ocupa, în cele ce urmează, de un alt aspect al aportului românesc la dezvoltarea disciplinei ce se dedică studiului banilor: anume, vom examina participarea cercetătorilor români la activitatea numismatică pe plan internațional. Precizăm de la bun început că vom lăsa la o parte contribuțiile publicate din cînd în cînd de autori români în periodice de specialitate editate în străinătate⁴, și aceasta pentru motivul că, datorită apariției lor întâmplătoare, o bibliografie exhaustivă a acestor contribuții ar fi și greu de realizat, dar și, poate, fără o prea mare semnificație. De aceea, ne-am propus să jalonăm astăzi participarea românească, de-a lungul anilor, la congresele internaționale de numismatică, precum și la activitatea de cooperare internațională cu caracter de continuitate, inițiată odată cu reorganizarea pe baze noi a Comisiei Internaționale de Numismatică⁵.

Să începem deci cu participarea românească la congresele internaționale de numismatică. După cum este cunoscut, spre sfîrșitul sec. al XIX-lea au fost organizate cele dintîi întâlniri periodice între cercetători care își desfășoară activitatea în domeniul aceleiași discipline. Prin contacte directe, aceste întâlniri periodice prilejuiau un larg schimb de opinii și informații, contribuind astfel la accelerarea progresului în disciplinele cultivate. Sub acest raport, deși considerată și astăzi ca o știință auxiliară a istoriei, numismatică a depășit sfera ei mai mare; într-adevăr, în vreme ce primul congres internațional de

numismatică s-a ținut în anul 1891, la Bruxelles⁶, cel dintâi congres internațional de istorie a fost organizat un nouă ani mai târziu⁷. De fapt, comunicări de numismatică au fost prezentate uneori și la congrese internaționale de științe istorice sau alte discipline înrudite⁸; ele nu au avut însă un caracter de continuitate.

Prima participare românească la un congres internațional de numismatică a fost înregistrată încă de la cel de-al II-lea, ce s-a ținut la Paris, în zilele de 14-16 iunie 1900⁹. Cu acest prilej, savantul român M. C. Sutz - care avea să devină, trei ani mai târziu, primul președinte al Societății Numismatice Române - a prezentat o comunicare despre ponduri și monede ale orașului Tomis¹⁰.

Același numismat român a participat și la al III-lea Congres internațional de numismatică, reunit în zilele de 26-29 iunie 1910 la Bruxelles¹¹. Deși volumul eufrinzând actele acestui congres¹² nu ne-a fost accesibil, putem presupune că studiul de metrologie ponderală română publicat de M. C. Sutz la Bruxelles, exact în acest an¹³, a fost prezentat mai întâi sub forma unei comunicări la congresul mai înainte amintit.

A urmat în seria acestor manifestări o întrerupere pricinuită de izbucnirea primului război mondial; de altfel, și în perioada interbelică, s-a organizat un singur congres internațional de numismatică, al IV-lea care și-a ținut lucrările între 30 iunie și 3 iulie 1936 la Londra¹⁴. Și de data aceasta înregistrăm o participare românească prin comunicarea prezentată de Paul Nicorescu despre două monede de aur, emise de orașul Tyras¹⁵.

A urmat, după încheierea ultimului război mondial, cel de-al V-lea Congres internațional de numismatică, reunit la Paris, în zilele de 6-11 iulie 1953¹⁶. Pentru prima oară, în ajunul deschiderii unei asemenea întâlniri internaționale a numismaților, se publica un volum de rapoarte, ce prezentau în mod succint stadiul cercetărilor în perioada dintre două congrese¹⁷. Nu s-a înregistrat însă nici o participare românească.

Al VI-lea Congres internațional de numismatică s-a întrunit la Roma, între 11 și 16 septembrie 1961¹⁸. Au prezentat comunicări și doi cercetători români: Bucur Mitrea, schițând liniile directoare ale redactării unui corpus al tezaurilor de monede romane¹⁹ și D. Protase, care a subliniat semnificația deosebită a tezaurilor monetare descoperite în Dacia romană²⁰.

La cel de-al VII-lea Congres internațional de numismatică, reunit între 28 august și 2 septembrie 1967 la Copenhaga²¹, a participat un singur cercetător român: Bucur Mitrea, care a prezentat o comunicare despre "tetrastaterii" de tip Lysimah din tezaurul găsit în 1965 la Baia Mare²². Această participare a deschis autorului citat colaborarea sa la publicația periodică "Numismatic literature", editată de Societatea americană de numismatică de la New York și care urmărește să înmănușeze documentarea curentă despre tot ce se publică în lume în domeniul numismatice și al altor discipline înrudite; în acest

cadru, Bucur Mitrea prezintă datele esențiale asupra activității desfășurate în țara noastră²³.

Al VIII-lea Congres internațional de numismatică, organizat de Comisia Internațională de Numismatică și de Societatea numismatică americană, împreună cu Sminsonian Institution, și-a ținut lucrările la New York, de la 10 la 12 septembrie, și la Washington, de la 13 la 15 septembrie 1973²⁴. În volumele de rapoarte, publicate în ajunul deschiderii sale, figurau de dată aceeași și trei contribuții românești: prima, înfățișând activitatea în domeniul numismatiei medievale - mai precis, între anii 491-1500 -, desfășurată în anii 1966-1971 în țările sud-est europene²⁵; a doua, privind perioada 1500-1952 și numai România²⁶; în sfârșit, a treia, tratând despre medalistică și privind Bulgaria, România și Iugoslavia²⁷. La congres au participat, ca invitați ai Comitetului de organizare, doi cercetători români: Octavian Iliescu, care a prezentat o comunicare despre sistemele ponderale și monetare la Histria, Callatis și Tomis²⁸; Bucur Mitrea, cu o comunicare despre circulația monedei bizantine la Dinogetia în sec. al VI-lea²⁹. În cadrul lucrărilor, fiecare din cei doi participanți români a prezidat câte o ședință de comunicări în ziua de 14 septembrie 1973.

La încheierea congresului, adunarea generală a delegaților instituțiilor membre ale Comisiei Internaționale de Numismatică și a membrilor de onoare ai acestei Comisii au ales la 15 septembrie 1973 un nou Birou pentru perioada 1973-1979; în componența noului Birou a fost ales, ca membru consilier, și autorul acestor rânduri, reprezentând România³⁰.

Ultimul Congres internațional de numismatică a avut loc la Berna, între 10 și 15 septembrie 1979, fiind organizat de către Comisia Internațională de Numismatică și Societatea numismatică elvețiană, care și-a sărbătorit, cu câteva zile mai înainte, centenarul existenței sale³¹. Volumul de rapoarte, distribuit membrilor congresului în ziua deschiderii, cuprinde două contribuții românești: una a lui Gh. Poenaru Bordea, care trece în revistă lucrările publicate în anii 1972-1977 despre monedele grecești din Peninsula Balcanică și de pe litoralul nordic al Mării Negre³², cealaltă a lui Constantin Preda privind cercetări despre monedele geto-dacilor³³.

La acest congres au luat parte, ca invitați ai Comitetului de organizare, un mare număr de numismați români: o delegație a Muzeului de Istorie al Republicii Socialiste România, alcătuită din: Octavian Iliescu - ca reprezentant și al Academiei Republicii Socialiste România, afiliată la Comisia Internațională de Numismatică din 1967 până în 1980 -, Constanța Știrbu și Carmen Maria Petolescu; Constantin Preda și Gheorghe Poenaru Bordea, reprezentând Institutul de arheologie din București; Bucur Mitrea, membru de onoare al Societății numismatice române, și Gabriel Iliescu, membru al aceleiași societăți, iar pe parcurs, celor de mai sus li s-a alăturat Virgil Mihăilescu-Bărliba de la Institutul de arheologie și istorie "A.D. Xenopol" din Iași. Au prezentat

comunicări : Gheorghe Poenaru Bordea, care a examinat activitatea atelierelor monetare de pe litoralul occidental al Mării Negre în timpul lui Alexandru cel Mare și al lui Lysimah³⁴; Constantin Preda, tratând despre câteva probleme relative la emiterea de monede de tip Filip al II-lea în Dacia³⁵ și Gabriel Iiescu, despre noi interpretări stilistice ale unor reprezentări de pe monede dacice³⁶. Pe lângă aceste comunicări, au mai fost prezentate intervenții la diverse ședințe ale Congresului de către Constanța Știrbu, Carmen Maria Fetolesau și asuzorul acestor rînduri³⁷.

La încheierea lucrărilor, în ziua de 15 septembrie 1979, a avut loc adunarea generală a Comisiei Internaționale de Numismatică. Între alte hotărîri, adunarea a ales un nou Birou, reprezentantul țării noastre fiind reales, în calitate de membru consilier, pentru un nou mandat, pînă la viitorul congres³⁸. De asemenea, adunarea generală a ales noi membri de onoare ai Comisiei ; între aceștia figurează și Bucur Mi-trea³⁹, primul numismat român învestit cu această calitate. Potrivit art.7 din Regulamentul Comisiei Internaționale de Numismatică, membrii de onoare au aceleași drepturi ca și reprezentanții instituțiilor membre⁴⁰; ca atare, ei participă, cu drept de vot, la adunările generale organizate la fiecare congres internațional de numismatică.

În partea a II-a a acestei comunicări se vom ocupa de contribuția numismaților români la activitatea Comisiei Internaționale de Numismatică și la acțiunile de cooperare internaționale, ce se desfășoară sub egida ei. În prealabil, câteva cuvinte despre istoricul și țelurile acestui organism științific internațional ni se par necesare.

Deși, așa cum am arătat, numismații au lăsat-o înainte istoricilor în organizarea de congrese internaționale, ideea creării unei Comisii Internaționale de Numismatică a fost propusă și realizată în cadrul unor congrese internaționale, organizate de către Comitetul Internațional de Științe Istorice (CISH), cu sediul la Paris. Inițiativa a aparținut reprezentanților Austriei și ai celor ai Suediei, care au propus crearea unei Comisii Internaționale de Numismatică în cadrul Comitetului Internațional de Științe Istorice (CISH) ; propunerea a fost acceptată în 1933, la Congresul internațional de științe istorice de la Varsa-
via. Ca urmare, un număr de numismați din diverse țări s-au întrunit la Paris în martie 1934, sub președinția lui Victor Tournour (Belgia) și au pus bazele noului organism științific de colaborare internațională. A II-a reuniune a Comisiei Internaționale de Numismatică a avut loc la București, în aprilie 1936⁴¹. În zilele de 14 și 15 aprilie din acel an lucrările ei au fost prezidate de către reprezentantul țării noastre, Const.Moisil, șeful Cabinetului numismatic al Academiei Române și președintele Societății Numismatice Române⁴².

După al doilea război mondial, la al IX-lea Congres internațional de științe istorice (Paris, septembrie 1950), Comisia Internațională de Numismatică a fost reorganizată, pe baza unui regulament adoptat la 2 septembrie, completat și modificat la congresele interna-

ționale de numismatică și de istorie ulterioare și anume: la 9 iulie: 1953 (Paris), 9 septembrie 1955 (Roma) și 15 septembrie 1973 (Washington). Potrivit acestui regulament (statut), Comisia Internațională de Numismatică, afiliată la Comitetul Internațional de Științe istorice (CISH), are scopul de a facilita cooperarea între savanți din orice țări în domeniul studiilor de numismatică (art.1). Potrivit art.2, sînt invitați să facă parte din Comisie delegații : a. marilor cabinete numismatice accesibile publicului și conduse de o direcție științifică; b. organizațiilor și societăților numismatice reprezentative din fiecare țară ; c. monetăriilor naționale. Adunarea generală a reprezentanților instituțiilor membre din categoriile arătate mai sus și a membrilor de onoare se întrunește la fiecare congres internațional de numismatică pentru a dezbate diverse probleme și a alege un birou compus actualmente din nouă membri. Biroul are sarcina de a constitui un centru de informare, de a pregăti ședințele Comisiei și congresele internaționale de numismatică, de a reprezenta eventual numismatica la congresele științelor oonene, de a face rapoarte asupra propunerilor membrilor Comisiei, de a supune Comisiei un program de lucru și un buget anual și de a publica un raport anual (art.5)⁴³.

Biroul editează două publicații de informare : una anuală, intitulată "Compte rendu", ultimul număr apărut fiind 28, 1981 (editor: Secretariatul Comisiei), alta cu apariție semestrială, purtînd titlul bilingv "Newsletter/Lettre d'information" (editor : H. A. Cahn, Bâle); ultimul număr apărut : 4, martie 1982.

De asemenea, Biroul acordă sprijinul său următoarelor acțiuni de cooperare internațională cu caracter permanent :

a. publicarea, pe plan național, potrivit unor norme stabilite pe plan internațional, a unor cataloage de monede antice grecești, purtînd un titlu comun : Sylloge Nummorum Graecorum ;

b. publicarea informațiilor despre descoperiri de tezaure monetare în diverse țări ; aceste informații fac obiectul unei publicații periodice purtînd titlul "Coin Hoards". Este editată de către Societatea britanică de numismatică (The Royal Numismatic Society) sub auspiciile Comisiei Internaționale de Numismatică; pînă azi, au apărut volumele I, 1975-V, 1979 și VI, 1981.

Aceste date despre rostul și activitatea Comisiei Internaționale de Numismatică fiind cunoscute din expunerea de mai sus, ne rămîne să trecem acum în revistă participarea românească, de-a lungul anilor, la acțiunile acestei Comisii.

Reamintind că încă de la a doua reuniune a Comisiei Internaționale de Numismatică s-a înregistrat și prima participare românească, ședința respectivă fiind prezidată de către Const.Moisil⁴⁴, vom constata că această participare s-a intensificat după afilierea Academiei Republicii Socialiste România, prin Cabinetul numismatic, ca instituție membră, la Comisia Internațională de Numismatică. Inițiativa în acest sens i-a aparținut autorului acestor rînduri, participant ca

observator la reuniunea Comisiei din ziua de 3 septembrie 1965, în cadrul celui de-al XII-lea Congres internațional de știința istorică de la Viena. Reuniunea a fost prezidată de Mre Collin Martin, trezorer al Comisiei, care a avut amabilitatea să ne dea, după ședință, explicații asupra formalităților de îndeplinit în vederea afilierii. Drept urmare, această afiliere s-a realizat și, începând din anul 1967, Academia Republicii Socialiste România, prin Cabinetul Numismatic, a fost membră a Comisiei Internaționale de Numismatică. În anii 1974-1977, a fost afiliată la aceeași Comisie și Societatea Numismatică Română, iar din anul 1979, locul Academiei Republicii Socialiste România în cadrul susmenționatei Comisii a fost preluat de către Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România, deținător astăzi al celui mai mare Cabinet numismatic din țara noastră.

În condițiile arătate în rândurile precedente, autorul acestei comunicări a participat până astăzi la următoarele ședințe ale Biroului Comisiei Internaționale de Numismatică :

- 10 septembrie 1973, New York (invitat ca observator)⁴⁵;
- 15 septembrie 1973, Washington (membru)⁴⁶;
- 26-28 aprilie 1975, Augst (Bâle)⁴⁷;
- 21-23 aprilie 1976, Londra⁴⁸;
- 26-27 aprilie 1979, Paris⁴⁹;
- 10 septembrie 1979, Berna⁵⁰;
- 15 septembrie 1979, Berna (membru real în noul Birou)⁵¹;
- 2-3 mai 1980, Augst (Bâle)⁵²;
- 6-7 mai 1981, Stockholm⁵³;
- 11-12 mai 1982, Budapesta⁵⁴.

În afară de reuniunile menționate mai sus, Biroul Comisiei Internaționale de Numismatică s-a mai întrunit în aceeași perioadă în zilele de 18-20 martie 1974 la Paris⁵⁵, 16-17 mai 1977 la Bruxelles⁵⁶, 8-9 mai 1978 la Mînster⁵⁷; la aceste reuniuni, reprezentantul țării noastre nu a putut lua parte.

Ca urmare a mandatului primit din partea Biroului Comisiei Internaționale de Numismatică, la reuniunea de la Augst (2-3 mai 1980) și a sarcinii transmise Comitetului național al istoricilor români, autorul acestei comunicări a organizat lucrările Comisiei Internaționale de Numismatică în cadrul celui de-al XV-lea Congres internațional de științe istorice de la București (10-16 august 1980). Aceste lucrări s-au desfășurat în ziua de 11 august 1980 și au avut ca temă: "Numismatica, izvor al istoriei artei și al istoriei ideilor". Raportul introductiv a fost prezentat de Jean-Baptiste Giard (Franța), membru în Birou. Au urmat discuții, după care Bucur Mițrea, Maria Chițescu, Carmen Maria Petolescu, Octavian Pîescu, Constanța Știrbu, Iudita Winkler, Ana-Maria Velter și Francisc Papp (ultimii trei în colaborare) au prezentat comunicări ale căror subiecte se înscriau în tema dezbătută de raport. Comunicările au fost urmate de discuții. Ulterior, lucrările au fost strânse și publicate într-un volum aparte⁵⁸.

În afară de participările pe linia expusă mai sus, numismații români și aduc contribuția, începând din anul 1974, și la următoarele activități ce se desfășoară sub egida Comisiei Internaționale de Numismatică :

1. Sylloge Nummorum Graecorum. Ca urmare a reuniunii ținute la București, la 9 septembrie 1974, de către sub-comitetul Sylloge Nummorum Graecorum⁵⁹, s-au inițiat și în țara noastră o serie de acțiuni în vederea pregătirii de cataloage de moneda grecească după normele stabilite de sub-comitetul citat. Astfel, Bucur Mîtreă și Gheorghe Poenaru Bordea pregătesc seria Institutului de arheologie din București, iar Constanța Știrbu, Carmen Maria Petolescu și autorul prezentei reviste pregătesc catalogul monedelor grecești din colecția ing. Constantin Orghidan a Academiei Republicii Socialiste România. colecție expusă azi în cadrul Muzeului de Istorie al Republicii Socialiste România.

2. Coin Hoards. Începând cu primul volum al acestei publicații, apărut în 1975, au colaborat, prezentând tezaure monetare găsite în țara noastră, următorii numismați români : Bucur Mîtreă, Gheorghe Poenaru Bordea (ambii avînd o participare continuă), Virgil Mihăilescu-Bîrliba, Constantin Prada, Octavian Ilescu, Gheorghe Constantinescu (Focșani) și Gabriel Custurea (Constanța) - aceștia participînd numai la unele volume-. Ca rezultat al acestor colaborări, se asigură o informare rapidă și completă a cercetătorilor străini cu privire la descoperirile de tezaure monetare efectuate în țara noastră.

3. Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae. Redactat sub patronajul Comisiei Internaționale de Numismatică și sub direcția științifică a dr.-ului Herbert A. Cahn din Bâle, ale cărui studii de numismatică greacă sînt de notorietate universală, acest Lexicon utilizează în mare măsură materialul iconografic oferit de monedele grecești și romane. Această operă este pregătită de cercetători din diferite țări; de la noi colaborează Lucia Marinescu (Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România). Volumul I, cuprinzînd articolele Aara-Aphlad a apărut recent, în editura Artemis de la Zürich, are 881 pagini de text și 752 planșe⁶⁰, ceea ce ne arată foarte clar importanța deosebită a operei întreprinse.

Cîteva concluzii sumare, la capătul acestei comunicări, nu ni se par lipsite de interes. A reieșit în mod evident că numismații români au participat de timpuriu la activitatea științifică internațională, atît la congrese, cît și la acțiunile inițiate de Comisia Internațională de Numismatică. Această participare s-a intensificat în ultimii douăzeci de ani, manifestîndu-se pe planuri multiple și antrenînd un număr tot mai mare de cercetători. În aceste condiții, perspectivele ni se par foarte promițătoare.

NOT E

1 Octavian Ilescu, Les plus anciennes préoccupations de numisma-

- tique chez les Roumains, în RESEE, 18, 1980, p.3-12.
- 2 Ibidem, p.3-6.
 - 3 Pentru cunoaşterea acestei perioade de pionierat a cercetărilor româneşti de numismatică, pot fi consultate următoarele lucrări : D. A. Sturdza, Bibliografia numismaticii române, în ASAR, 11, 1878, secţ. a II-a, p.105-164, cu 6 pl ; N. Docan, Studii privitoare la numismatică Terii-Româneşti. I. Bibliografie şi documente, în AARMSI, seria a II-a, 32, 1909-1910, p.459-516 (ambele avînd cîmpul limitat la monedele şi medaliile Ţării Româneşti şi ale Moldovei - prima, şi la monedele Ţării Româneşti - a doua). V. şi Octavian Iliescu, Bibliografia numismaticii româneşti, în SCB, 12, 1972, p.239-252.
 - 4 Cea dintîi contribuţie ştiinţifică românească de numismatică, publicată într-o revistă de specialitate din străinătate, este aceea a lui D. A. Sturdza, Uebersicht der Münzen und Medaillen des Fürstenthums Romanien (Moldau und Walachei), apărută la Viena în NZ, 4, 1872, p.44-128 + VI pl. şi în ediţie separată, Viena, 1874, 85 p. + VI pl.
 - 5 V. mai jos cîteva date sumare despre istoricul Comisiei Internaţionale de Numismatică.
 - 6 Redăm în cele ce urmează succesiunea completă a congreselor internaţionale de numismatică : I, Bruxelles, 1891 ; II, Paris, 1900 ; III, Bruxelles, 1910 ; IV, Londra, 1936 ; V, Paris, 1953 ; VI, Roma, 1961 ; VII, Copenhaga, 1967 ; VIII, New York-Washington, 1973 ; IX, Berna, 1979. Al X-lea va avea loc la Londra în 1986 şi va fi organizat de Royal Numismatic Society, cu prilejul împlinirii a 150 ani de existenţă. Cîteva consideraţii sumare cu privire la cronologia congreselor internaţionale de numismatică pot fi găsite la Octavian Iliescu, Les congrès internationaux de numismatique. Données chronologiques, în "Compte rendu" (Commission Internationale de Numismatique), 22, 1975, p.35-38 (reprodus şi în "Numisma", 26, 1976, p.366-368).
 - 7 Congresele internaţionale de ştiinţe istorice s-au succedat de regulă cu o periodicitate de cinci ani ; ultimul a fost al XV-lea şi s-a ţinut la Bucureşti între 10 şi 16 august 1980.
 - 8 Astfel, după datele pe care le deţinem, s-au organizat secţii de numismatică la două congrese internaţionale de ştiinţe istorice: III, Roma, 1903 şi XV, Bucureşti, 1980, publicîndu-se de fiecare dată un volum separat cuprinzînd numai lucrările de numismatică. Dar comunicări de numismatică au mai fost prezentate în cursul vremii şi la congrese internaţionale de studii bizantine sau sud-est europene, de arheologie, tracologie, ca şi la colocvii cu teme restrînse, uneori şi cu participări româneşti. Cînd se va realiza bibliografia generală a numismaticii româneşti, vor fi înregistrate cu siguranţă şi aceste manifestări.
 - 9 Octavian Iliescu, op.cit., p.36.
 - 10 M. C. Soutzo, Poids et monnaies de Tomis, în vol. Congrès international de numismatique réuni à Paris, en 1900. Procès verbaux et

- mémoires publiés par le comte de Castellane, président et Ad. Blanchet, secrétaire général, Paris, 1900, p.115-148 + 3 pl. și extras, Paris, 1900, 36 p. + 3 pl.
- 11 V. în acest sens informația publicată de Adrien Blanchet în darea de seamă asupra desfășurării congresului de la Bruxelles, în RN, 4e série, 14, 1910, p.416.
 - 12 Titlul incomplet al volumului (după RN, 4e série, 15, 1911, p.383): Procès verbaux et mémoires du Congrès international de numismatique de Bruxelles, Bruxelles, 1910.
 - 13 M. C. Soutzo, L'as et la libella de Volusius Maecianus, în RBN, 1910, și extras, Bruxelles, 1910, 16 p.
 - 14 Octavian Iiescu, op.cit., p.36.
 - 15 Paul Nicorescu, Two Gold Coins of Tyras, în vol. Transactions of the International Numismatic Congress organized and held in London by the Royal Numismatic Society June 30-July 3, 1936, on the occasion of its Centenary, Londra, 1938, p.96-97, cu 2 fig.
 - 16 Octavian Iiescu, op.cit., p.37.
 - 17 Acest volum poartă titlul : Congrès international de numismatique Paris 6-11 juillet 1953 (Commission Internationale de Numismatique - Société française de numismatique - Bibliothèque Nationale). I, Rapports, Paris, 1953, XIX (XX) + 199 (200) p. Al doilea volum cuprinde comunicările și intervențiile prezentate în cadrul ședințelor congresului : II. Actes, publiés par Jean Babelon, président et Jean Lafaurie, secrétaire général, Paris, 1957, IX(X) + 656 p.
 - 18 Octavian Iiescu, op.cit., p.37.
 - 19 Bucur Mitrea, Per un corpus di ripostigli di monete romane, în vol. Congresso Internazionale di Numismatica.Roma, 11-16 settembre 1961 (Commission Internationale de Numismatique - Istituto Italiano di Numismatica) II. Atti, Roma, 1965, p.443-448.
 - 20 D. Protase, Les trésors monétaires de la Dacie romaine. Leur signification sociale-économique et ethno-politique, loc.cit... p. 423-432 + 1 tablou grafic.
 - 21 Octavian Iiescu, op.cit., p.37.
 - 22 Bucur Mitrea, Tétrastatères d'or de Lysimaque, roi de Thrace, comunicare prezentată la 29 august 1967, dar rămasă inedită. În realitate, "tetrastaterii" lui Lysimah din tezaurul de la Baia Mare sînt reproduceri în aur, executate în sec. al XVI-lea, după o tetradrahmă de argint emisă în numele lui Lysimah la Pergam - v. În acest sens Octavian Iiescu, Les "tétrastatères" de Lysimaque, trouvés à Baia Mare, în "Studii clasice", 10, 1968, p.87-92 + 1 pl., precum și recenzia acestei lucrări, publicată de W. Schwabacher în HBN, 7, 1968/69, p.719-721.
 - 23 Colaborare începută de la nr.80, 1968, al publicației "Numismatic literature".
 - 24 Octavian Iiescu, Les congrès ..., loc.cit., p.38.
 - 25 Octavian Iiescu, Les Pays Sud-Est Européens, în vol. A Survey of

- Numismatic Research 1966-1971 (International Numismatic Commission), II. Mediæval and Oriental Numismatics, New York, 1973, p.278-283.
- 26 Idem, La Roumanie, loc.cit., vol. III. Modern Numismatics including Medals, New York, 1973, p.153-164.
- 27 Idem, Bulgarie, Roumanie, et Yougoslavie, loc.cit., p.325-330.
- 28 Idem, Le système monétaire et pondéral à Histria, Callatis et Tomis aux Ve-IIe siècles av. notre ère, in Actes du 8ème Congrès International de Numismatique, New York-Washington, septembre 1973, Paris-Bâle, 1976, p.85-98 + 2 pl.
- 29 Bucur Mitrea, Sur la circulation de la monnaie byzantine à Dinogetia au VIe siècle, loc.cit., p.451-459.
- 30 V. procesul verbal al adunării generale, publicat în "Compte rendu", 20, 1973, p.24.
- 31 Octavian Iliescu, Al IX-lea Congres internațional de numismatică de la Berna, în "Revista de istorie", 32, 1979, p. 2370-2372.
- 32 Gh.Poenaru Bordea, Les régions balkaniques et le littoral septentrional du Pont Euxin, in A Survey of Numismatic Research 1972-1977 (International Numismatic Commission), Berna, 1979, p.98-105.
- 33 Constantin Preda, Les monnaies gëto-daces, ibidem, p.155-160.
- 34 Gh. Poenaru Bordea, Les ateliers d'Alexandre et de Lysimaque de la côte occidentale du Pont Euxin (sub tipar în Actele Congresului).
- 35 C.Preda, Einige Probleme der Münzprägung vom Typ Philipps II. in Dakien, (aceeași observație).
- 36 G. Iliescu, Sur l'évolution de la monnaie dacique (nouvelles interprétations stylistiques), (aceeași observație).
- 37 Octavian Iliescu, op.cit., p.2372.
- 38 Procesul verbal al adunării generale din 15 septembrie 1979, publicat în "Compte rendu", 26, 1979, p.24.
- 39 Ibidem.
- 40 "Reglement", în "Compte rendu", 28, 1981, p.6.
- 41 Toate aceste date la August v. Loehr, International Cooperation in Numismatics, în vol. Transactions ..., cit.supra, în nota 15, p. 312.
- 42 Comitetul Internațional de Științe Istorice. Comisiunea de Numismatică, în CNA, 12, 1936, p.215 (notă nesemnată, dar redactată și publicată în mod cert de Const.Moisil).
- 43 "Règlement", loc. cit., p.6.
- 44 V. mai sus, nota 42.
- 45 "Compte rendu", 20, 1973, p.13.
- 46 Ibidem, p.27.
- 47 "Compte rendu", 22, 1975, p.9.
- 48 "Compte rendu", 23, 1976, p.10.
- 49 "Compte rendu", 26, 1979, p.9.
- 50 Ibidem, p.13.

- 51 Ibidem, p.26. .
- 52 "Compte rendu", 27, 1980, p.9.
- 53 "Compte rendu", 28, 1981, p.9.
- 54 "Compte rendu", 29, 1982 (sub tipar).
- 55 "Compte rendu", 21, 1974, p.7.
- 56 "Compte rendu", 24, 1977, p.9.
- 57 "Compte rendu", 25, 1978, p.9.
- 58 La numismatique, source de l'histoire de l'art et de l'histoire des idées. Travaux présentés au XVe Congrès International des Sciences Historiques Bucarest, 11 août 1980, avec une préface de Robert A.G. Carson, publiés sous la rédaction de Octavian Iliescu (Commission Internationale de Numismatique), Edit. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, 101 (103) p.+ XVI planșe.
- 59 "Compte rendu", 21, 1974, p.19-20.
- 60 Herbert A. Cahn, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, fn "Compte rendu", 28, 1981, p.24.
 Abrevieri: AARMSI: "Analele Academiei Române, Memoriile secțiunii istorice" ; ASAR : "Analele Societății Academice Române"; CNA : "Cronica numismatică și arheologică" ; HBN : "Hamburger Beiträge zur Numismatik" ; NZ : "Numismatische Zeitschrift"; RBN : "Revue belge de numismatique" ; RESEE : "Revue des études sud-est européennes" ; RN : "Revue numismatique" ; SCB : "Studii și cercetări de bibliologie".

PARTICIPATIONS ROUMAINES A L'ACTIVITÉ NUMISMATIQUE INTERNATIONALE

Résumé

L'auteur passe en revue la participation des chercheurs roumains à l'activité internationale déployée dans le domaine de la numismatique, à savoir aux congrès internationaux dédiés à cette discipline et aux activités dirigées par la Commission Internationale de Numismatique. Des numismates roumains ont pris part aux congrès internationaux de numismatique à partir du IIe (Paris, 1900) et à l'activité de la Commission Internationale de Numismatique à partir de sa deuxième réunion (Bucarest, 1936).